

Kurzus kódja(i): BMA-FLMD16-212.51

Kurzus címe: Szuperhősök a globális filmkultúrában

Tanár neve: Kránicz Bence

Kurzus időpontja, helye: csütörtök 10.45-12.15., -135.

Kurzus típusa: Szeminárium

Kurzus leírása: „A szuperhős ember feletti ember, a szuperszöveg szöveg feletti szöveg. A szuperhős szövegek között repül, alakja megkívánja a szöveghalmazást, mindig új szövegben bizonyít, s szuperhősi jellege szöveghalmozó, legendakör gyarapító erejében is megmutatkozik.”

Király Jenő tételéből kiindulva a szuperhősöket mint nemzeteken átívelő fikciós alakokat vizsgáljuk, részben képregények, főként pedig szuperhősfilmek alapján. A bevezető alkalmakon érintjük az amerikai szuperhősképregény és a globalizáció, a szuperhősmítoszok globális hatókörének kérdését. A félév közepétől fogva esettanulmányokként nemzeti szuperhősfilmeket elemzünk, a posztkoloniális filmelmélet fogalmait felől közelítve, vagyis az elemzendő filmeket a nemzeti filmkultúrák öndefiníciós kísérleteiként, a nyugati (amerikai) kulturális dominanciára adott válaszként is értelmezzük. A kurzus során sorvezetőként a Pókember-mítoszt és a Pókember-filmadaptációkat, -átiratokat vizsgáljuk, de egyéb szuperhősváltozatokat is érintünk.

A félév tervezett menetrendje:

- 1-2. Szuperhősdefiníciók, szuperhősök és mitológia. Klasszikus szuperhősképregények
3. Revizionista és posztmodern szuperhősképregények, szuperhősök és narratív kontinuitás
4. A Pókember-mítosz
5. Szuperhősfilm-történet (bevezetés) 1.
6. Szuperhősfilm-történet (bevezetés) 2.
7. Posztkoloniális filmelmélet és tömegfilm (Kína – Hollywood)
8. Török Pókember-változatok
9. Pókember és más szuperhősök Japánban
10. Pókember a Fülöp-szigeteken
11. Indiai szuperhősök
12. Szuperhősfilm Oroszországban

Kurzus teljesítésének követelményei: Aktív órai jelenlét, a kötelező filmekről szóló filmismereti tesztek megoldása (40%)
Kiselőadás a 4–12. témákhoz tartozó ajánlott filmekből és olvasmányokból (30%)
Szemináriumi dolgozat a félév során egyeztetett témából, 8-10 ezer kk. (30%)

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek tudás: a kurzus a kortárs egyetemes film fontos tematikáját, a szuperhőstörténeteket vizsgálja, ezáltal a képregénytörténet egy fontos szeletébe is bevezetésként is szolgál
attitűd: a félév során a posztkoloniális filmelmélet közelítésmódjával, fogalmi keretrendszerével ismerkedünk meg, és a hazai filmtudományi diskurzusban (is) perifériusnak tekinthető filmkultúrákról kapunk keresztmetszeti képet
képesség: kultúraközi adaptációk elemzésének készsége, műfajelméleti és – történeti módszertan, posztkoloniális elméletek fogalomkészletének használata

Kötelező / ajánlott filmek: 4. A Pókember-mítosz
Kötelező film: Swackhamer: The Amazing Spider-Man (1977), Raimi: Pókember (2002)

Ajánlott film: Webb: A csodálatos Pókember (2012), Watts: Pókember: Hazatérés (2017), Persichetti-Ramsey-Rothman: Pókember: Irány a Pókverzum! (2018), Watts: Pókember: Nincs hazaút (2021)

5. Szuperhősfilm-történet (bevezetés) 1.

Kötelező film: Shyamalan: A sebezhetetlen (2000), Ishii: 80 ezer voltos elektromos sárkány (2001)

Ajánlott film: Beebe-Goodkind: Buck Rogers: Planet Outlaws (1939), Clifton-English: Captain America (sorozat, 1944), Martinson: Batman: The Movie (1966), Donner: Superman (1978), Burton: Batman (1989)

6. Szuperhősfilm-történet (bevezetés) 2.

Kötelező film: Nolan: A sötét lovag (2008), Mundruczó: Jupiter holdja (2017)

Ajánlott film: Singer: X-Men (2000), Nolan: Batman: Kezdődik! (2005), Whedon: Bosszúállók (2012), Trank: Az erő krónikája (2012), Mangold: Logan (2017), Zhao: Örökkévalók (2021)

7. Posztkoloniális filmelmélet és tömegfilm (Kína – Hollywood)

Kötelező film: Brabin-Vidor: The Mask of Fu Manchu (1932), Bancroft-Cook: Mulan (1998)

Ajánlott film: Griffith: Broken Blossoms (1919), Stephani-Taylor: Flash Gordon (sorozat, 1936), Moore: Meghívás egy gyilkos vacsorára (1976), Tong: Balhé Bronxban (1995), Lee: Tigris és sárkány (2000), Black: Vasember 3 (2013), Yimou: Nagy Fal (2016), Creton: Shang-Chi és a tíz gyűrű legendája (2021)

8. Török Pókember-változatok

Kötelező film: Oguz: Örömcék (1972), Ucak: 3 Dev Adam (1973)

Ajánlott film: Atadeniz: Kilink Ucan Adama Karsi (1967), Esici: Betmen Yarasa Adam (1973), Inanc: Dünyayi Kurtaran Adam (1982)

9. Pókember Japánban

Kötelező film: Spiderman (tévé sorozat, 1978-1979), kijelölt részek

Ajánlott film: Spicer: Turbócsapat (1995), Miike: Zebraman (2004), Nagamine: Kekko Kamen (2004), Konaka: Ultraman (2004), Kitamura: Godzilla: Final Wars (2004), Bowers: Astro Boy (2009)

10. Szuperhősök a Fülöp-szigeteken

Kötelező film: Matti: Gagamboy (2004)

Ajánlott film: Carlos: Darna, Kuno? (1979), Gallaga-Reyes: Batang X (1995), Alejandro: Captain Barbell (2003), Henares: Super Noypi (2006)

11. Indiai szuperhősök

Kötelező film: Roshan: Krrish (2006), Roshan: Krrish 3 (2013)

Ajánlott film: Kapur: Mr. India (1987), Roshan: Koi... Mil Gaya (2003), Sinha: Ra.One (2011), D'Souza: A Flying Jatt (2016), Patel: Monkey Man (2024)

12. Szuperhősfilm Oroszországban

Kötelező film: Kiszeev-Vojtyinszkij: Fekete Villám (2009)

Ajánlott film: Bekmambetov: Éjszakai őrség (2004), Naishuller: Hardcore Henry (2015), Andreasyan: The Guardians (2017), Trofim: Major Grom: Plague Doctor (2021)

Kötelező / ajánlott irodalom: 1-2. Szuperhősdefiníciók, klasszikus szuperhősképregények
Kötelező olvasmány: Siegel-Shuster: *Action Comics* 1. (1938)
(<http://reading-room.net/Action1/Action1Cover.html>),
Finger-Kane: *Detective Comics* 27. (1939)
(<http://reading-room.net/Detective27/Detective27Cover.html>),
Lee-Kirby: *Fantastic Four* 1. (1961)
(<http://reading-room.net/FF1/FF1Cover.html>)
Lee-Kirby: *X-Men* 1. (1963)
(<http://reading-room.net/XMen1/X-MenCover.html>)

Ajánlott olvasmány: Fingerth, Danny: *It Started with Gilgamesh – The History of the Superhero*. In: Fingerth: *Superman on the Couch. What Superheroes Really Tell Us about Ourselves and Our Society*. New York – London, Continuum, 2004. 31–46.

3. Revizionista és posztmodern szuperhősképregények, szuperhősök és narratív kontinuitás

Kötelező olvasmány: Moore-Bolland: *Batman – The Killing Joke* (1988), Gaiman-Kubert: *Batman – Whatever Happened to the Caped Crusader?* (2009)

Ajánlott olvasmány: O’Neill-Adams: *Green Lantern / Green Arrow* 76-89. (1970-1972), Moore-Gibbons: *Watchmen* (1986-1987), Campbell, Bruce: *Truth, Justice, and the Critique of Globalization in a Mexican Superhero Parody*. *Headwaters*, Vol. 26, 27–43.

4. A Pókember-mítosz

Kötelező olvasmány: Lee-Ditko: *Amazing Fantasy* 15. (1962) (<http://reading-room.net/AmazingFantasy15/AF15Cover.html>), Bendis-Bagley: *Ultimate Spider-Man* 1-7. (2000-2001)

Ajánlott olvasmány: Loeb-Sale: *Spider-Man: Blue* (2003)

7. Posztkoloniális filmelmélet és tömegfilm (Kína – Hollywood)

Kötelező olvasmány: Wang, Georgette – Yueh-yu Yeh, Emilie: *Globalizáció és hibridizáció a kulturális termelésben. A Mulan és a Tigris és sárkány esete*. *Metropolis*, 2010/02. 40–55.

Ajánlott olvasmány: Said: *Orientalizmus* (1978, magyarul 2000), Bhabha: *Nation and Narration* (1990), Ashcroft: *Concepts in Post-Colonial Studies* (1998), *Metropolis* 2005/02 (Posztkoloniális filmelmélet)

8. Török Pókember-változatok

Ajánlott olvasmány: Robins, Kevin – Aksoy, Asu: *Deep Nation. The national question and Turkish cinema culture*. In: Hjort, Mette – MacKenzie, Scott (szerk.): *Cinema and Nation*. London – New York, Routledge, 2000. 191–208.

9. Pókember és más szuperhősök Japánban

Ajánlott olvasmány: Gill, Tom: *Transformational Magic. Some Japanese superheroes and monsters*. In: Martinez, Dolores P. (szerk.): *The Worlds of Japanese Popular Culture. Gender, Shifting Boundaries and Global Cultures*. Cambridge, Cambridge University Press, 1998. 33–55.

10. Pókember a Fülöp-szigeteken

Ajánlott olvasmány: Lim, David C. L. – Yamamoto, Hiroyuki (szerk.): *Film in Contemporary Southeast Asia. Cultural Interpretation and Social Intervention*. London – New York, Routledge, 2012.

11. Indiai szuperhősök

Kötelező olvasmány: Kang-Seetharaman-Devarajan: *Spider-Man: India* 1-4. (2005)

Ajánlott olvasmány: *Metropolis* 2007/01. (Bollywood)

12. Szuperhősfilm Oroszországban

Ajánlott olvasmány: Kránicz, Bence: *Superhero Genre and Graphic Storytelling in Contemporary Hungarian and Russian Cinema*. In: Pethő, Ágnes (szerk.): *Caught In-Between. Intermediality in Contemporary Eastern European and Russian Cinema*. Edinburgh, Edinburgh University Press, 2020. 237-253.; Larsen, Susan: *In Search of an Audience: The New Russian Cinema of Reconciliation*. In: Barker, Adele Marie (szerk.): *Consuming Russia*. Durham – London, Duke University Press, 1999. 192-216., Strausz László: *Visszabeszélés és önegzotizálás. A posztkoloniális filmelméletek kelet-európai alkalmazhatóságáról*. *Pannonhalmi Szemle*, 2014/1. 104–119.

